

OCROTIREA VIEȚII PRIN NORME DE DREPT

Autori:

Vasile – Sorin Curpăn

Vasile Curpăn

Cosmin – Ștefan Burleanu

Emilia Mitrofan

Art. 22 din Constituția României consacră dreptul fundamental la viață al persoanei. Alin. (1) prevede: „Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate”.

În lucrarea noastră „**Drept Constituțional. Stat și Cetățean**” – partea a II-a „**Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor români**”⁹⁾ am analizat acest drept fundamental al omului.

Dreptul la viață – reprezintă un drept natural al omului. Așa fiind orice persoană fizică beneficiază de acest drept fundamental din momentul nașterii și până la survenirea fenomenului natural al morții.

Pe parcursul întregii vieți, omului îi este garantat acest drept. Nu interesează dacă persoana fizică este sănătoasă sau bolnavă, tânără sau în vârstă, bărbat sau femeie. În acest context trebuie privită dispoziția alin. (3) al art. 22 care prevede: „Pedeapsa cu moartea este interzisă”. Aceasta deoarece pedeapsa cu moartea reprezintă o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului, drepturi imprescriptibile și cu caracter natural.

Pe planul Dreptului Civil remarcăm că în categoria drepturilor subiective civile, cu caracter personal – nepatrimonial sunt incluse, în primul rând, drepturile subiective referitoare la existența și integritatea fizică și morală a subiectului de drept. Între aceste drepturi subiective rolul primordial revine **dreptului la viață al persoanei fizice**.

Viața și moartea persoanei fizice reprezintă fenomene naturale.

Ocrotirea vieții prin intermediul Dreptului reprezintă un fenomen juridic.

Consacrat și recunoscut de Dreptul Constituțional și de Dreptul Civil, dreptul fundamental la viață al persoanei fizice este ocrotit, în mod deosebit, prin intermediul legii penale.

În partea specială a Codului penal român, în cadrul titlului II „Infrațiuni contra persoanei”, în cap. I „Infrațiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății” avem secțiunea I intitulată „Omuciderea”. (art. 174 – art. 179 Cod penal).¹⁰⁾

Prin incriminarea infraunilor de omor (inclusiv calificat și deosebit de grav), de pruncucidere, de ucidere din culpă și de determinarea sau înlesnirea sinuciderii legiuitorul a urmărit, în mod activ, ocrotirea și protejarea dreptului la viață, privit la drept natural, fundamental al oricărei persoane fizice.

⁹⁾ Lucrarea “Drept Constituțional. Stat și Cetățean” a fost publicată în anul 2007

¹⁰⁾ Ne referim la Codul penal în vigoare, pus în aplicare la data de 01.01.1969.

Pentru a complini expunerea noastră vom apela la doctrina juridică penală în scopul punctării elementelor esențiale ale infracțiunilor menționate anterior. Ne vom raporta la studiile de drept penal realizate de marele prof. Univ. Dr. Octavian Loghin, plecat prea curând dintre cei vii. Mărturisim imensa datorie pe care o avem, alături de atâtea generații de juriști, față de regretatul nostru profesor.

În tratarea **infracțiunilor contra vieții** vom puncta „**aspectele comune**” acestei categorii de infracțiuni.

Obiectul juridic comun – îl reprezintă relațiile sociale referitoare la dreptul la viață al persoanei fizice.

Dreptul la viață fiind un drept personal – nepatrimonial este un **drept absolut**.

În raport cu titularul acestui drept toate celelalte subiecte de drept au obligația negativă, generală și universală de a se abține de a aduce atingere dreptului subiectiv la viață al titularului.

De când se poate vorbi despre dreptul la viață? Care este momentul în care ia naștere dreptul la viață?

Dreptul la viață apare din momentul în care procesul fiziologic al nașterii luând sfârșit, copilul este expulzat și își începe viața sa extrauterină.

Dreptul la viață încetează în momentul producerii fenomenului morții biologice sau cerebrale.

Obiectul material – constă în corpul persoanei fizice asupra căreia s-a desfășurat activitatea de ucidere și care, ca urmare a acestei activități, a decedat.

Subiectul – această categorie de infracțiuni poate fi săvârșită de orice persoană care întrunește cele trei condiții generale pentru existența subiectului activ al unei infracțiuni: vârsta minimă legală, responsabilitatea și libertatea de voință și de acțiune (liberul arbitru). Uneori o calitate specială a făptuitorului determină o formă agravată a omorului (calitatea de soț sau rudă apropiată – omor calificat prevăzut de art. 175 alin. 1 lit. „c” Cod penal.

Participația penală este posibilă sub toate formele, respectiv: coautorat, instigare, complicitate.

Latura obiectivă – implică existența actului de conduită ilicit socialmente periculos, a urmării imediate vătămătoare și a raportului de cauzalitate dintre actul de conduită ilicit și urmarea imediată vătămătoare. Infracțiunile contra vieții sunt **infracțiuni de rezultat**.

Așa fiind, în fiecare caz concret în parte, trebuie stabilit raportul de cauzalitate conform principiului următor: ori de câte ori se poate demonstra că fără actul de conduită interzis nu s-ar fi produs urmarea imediată vătămătoare, există raport de cauzalitate, chiar dacă intervin și alți factori preexistenți, concomitenți sau ulteriori săvârșirii activității cu caracter infracțional, respectiv a activității de ucidere. Activitatea de ucidere constă, de regulă, într-o acțiune (comisiune) dar există situații când suprimarea vieții victimei se realizează prin inacțiune (omisiune).

Latura subiectivă – infracțiunile contra vieții sunt infracțiuni care se săvârșesc **cu forma de vinovăție a intenției** cu excepția infracțiunii de ucidere din culpă care se săvârșește cu **forma de vinovăție a culpei**, cum îi arată și denumirea, de altfel.

Intenția se poate manifesta în cele două modalități: intenție directă sau intenție indirectă, iar culpa, de asemenea, în cele două modalități poate apărea: culpă cu previziune și culpă fără previziune.

Tentativa și consumarea – tentativa este posibilă la infracțiunile contra vieții, cu excepția infracțiunii deucidere din culpă, la care tentativa nu este posibilă.

Tentativa este sancționată în cazul infracțiunii de omor (simplu, calificat și deosebit de grav).

Consumarea infracțiunilor contra vieții se realizează în momentul în care se produce rezultatul prevăzut de lege, care constă în suprimarea vieții victimei.

Sanționarea – infracțiunile contra vieții sunt aspru pedepsite, pedeapsa maximă fiind detențiunea pe viață, la infracțiunea de omor deosebit de grav.

Omorul, omorul calificat și omorul deosebit de grav (art. 174 – 176 C.p.) prezintă și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi.

*

*

*

Tratarea realizată în cadrul acestui capitol, deși extrem de sumară, este utilă datorită importanței deosebite a dreptului fundamental la viață a fiecărei persoane fizice în parte.

Noi nu am procedat la analiza efectivă a infracțiunilor contra vieții deoarece nu acesta reprezintă scopul lucrării. Pe de altă parte, practic, analizând aceste infracțiuni, eram puși în situația de a prelua din doctrina juridică penală realizată de celebrii profesori de Drept penal – partea specială. Acest aspect este în opinia noastră, intolerabil.

Analiza succintă a dispozițiilor constituționale, completată cu prevederi cu caracter civil și penal are menirea de a „argumenta” valoarea atât cea socială extrinsecă, cât și cea intrinsecă a dreptului fundamental la viață al persoanei fizice.